Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De duobus amantibus Euryalo et Lucretia

Pius <II., Papst>

[Köln], [um 1495]

Epistola Ence Silvii poete laureati sine Pii pape [...] de remedio amoris incipit feliciter

urn:nbn:de:bsz:31-289388

Visual Library

vſa nunq̄ʒ poſt hac cantare audita eſt.nunq̄ʒ viſa ridere.nul/
lis facecijs.nullo gaudio.nulliſqʒ vnq̄ʒ iocis in leticia potuit
reuocari Quo in ſtatu dū aliq̄ diu pſeuerat.egritudinē inci/
dit.Et quia cor ſuū aberat.nullaqʒ menti cōſolatio dari po
terat.Inter multū plorātis brachia matris ac collachriman
tis.et fruſtra cōſolatorijs verbis vtentis. indignantē animā
exalauit Eurialus poſtq̄ʒ ex oculis nunq̄ʒ ſe amplius viſuris
abijt.nulli inter eundē locutus .ſolam in mente lucreſiā gere
bat Et an vnq̄ʒ reuerti poſſet meditabat᷑ Venitqʒ tandē ad
ceſarem peruſij manētē.quē deinde ferariam mantuā triden
tum conſtantiā.et baſileā ſecutus eſt .At demū in hongariā
atqʒ bohemiā. Sed vt ipſe ceſarem.ſic cū lucreſia ſequebat᷑
in ſomnis.nullāqʒ noctem ſibi quietam permittebat. Quam
vt obiſſe verus amator cognouit.magno dolore pmotus.lu
gubrē veſtem recepit.nec cōſolationem admiſit niſi poſtq̄ʒ ce
ſar ex ducali ſanguine virginē ſibi tum formoſam. tum caſtiſ
ſimā atqʒ prudentē matrimonio iunxit Habes amoris exi
tum Mariane mi amantiſſime.non ficti neqʒ felicis Quem
qui legerint.periculū ex alijs faciant.qđ ſibi ex vſu fiet. Nec
amatoriū bibere poculū ſtudeant) qđ longe plus habʒ aloes
q̄ʒ mellis. Vale Ex vienna.quinta nonas iulias Anno im/
perij Milleſimo quadringenteſimo quadrageſimoquarto.

Finit opuſculū Enee Siluij de duobꝰ amantibꝰ

Epiſtola Enee Siluij poete laureati.ſiue Pij pape ſecū
di ad ypolitum de remedio amoris incipit feliciter.

Neas ſiluius ypolito mediolanēſi Salutez. P.
D.Querebaris mecum nocte preterita ꝙ amori
operam dares nec debilitatum ac vinctum ani
mum ſoluere poſſes.Dixiſti te nec virginem nec
nuptam.nec viduam amare.ſed mulierē q̄uis pulchrā. mere
tricē tamē quibuſlibet viris precij cauſa ſeſe ſubſternentē Id
tibi moleſtū eſſe aiebas Libenterqʒ amorē hunc te velle po/
ſtergare.ſed viam modūqʒ neſcire.quo fieri liber et amore va
cuus poſſes Nā et ſi plures ſacerdotes cōſulueris .neminē

tamē remedia (que tibi videnꝶ efficacia) protuliſſe dicebas.
Rogaſti igiꝶ me magniſqꝫ precibꝫ efflagitaſti egritudini tue
vt aliquā efferrem medelā ac iter oſtenderē quo poſſes arden
tes amoris flāmas effugere. Parebo deſiderio tuo. ſalubria
qꝫ p̄bebo tibi remedia. ſi ea amplecti volueris. Nec verebor
medici culpam mihi aſſcribi. ſi tu obedientis egroti perſonā
ſuſceperis. q̄ꝫuis arbitror (quos ↄſuluiſti ſacerdotes) ſatis ti
bi feciſſe. ſi p̄cepta tenuiſſes. que illi dederūt. ſed tibi viſa fue
runt fortaſſe grauia Naꝫ cū diceret. fuge illā nihil ſibi loqua
ris. nihil de illa audias. durū tibi verbū viſum eſt. At febri/
citans quoqꝫ inuitus audit frigida pocula ſibi negari. Si ta
men ſanari vult qđ medicus mādat diligenter obſeruet. Tu
ergo mi ypolite ſi vis amorē euadere. liberqꝫ fieri. prepara te
vt que p̄cipiā facias. Noſcito egrotū te eſſe. maximaqꝫ infir
mitate detentū. et ꝓpter ſanitatē dura et aſpera eſſe plurima
ſubeunda. Nempe egrotus eſt mi ypolite omīs qui amat. ac
ne dum egrotus. ſed mente etiā captus. atqꝫ inſanus ⁊ amēs
De amore ī quā illicito. nam deū colere et amare parētes vxo
rem et liberos. virtutis eſt non vicij ſanitatiſqꝫ nō egritudi/
nis. At tu amorē illicitū ſequeris. q̇d tu eſſe amorē de quo iā
loquimur credis. Veteres putarūt illū ex venere vulcanoqꝫ
natū puerum cecū alatum ſagittas in manibus habentē. qui
bus viros atqꝫ mulieres ferieris ardorē dilectionis infunde
ret Apud virgiliū legimus. Nunc ſcio quid ſit amor duris
in cotibus illum. Iſmarus aut rodope. aut extremi garamā
tes. Nec generis noſtri puerū nec ſanguinis edunt Sed er/
ror hic mortalis populi fuit. q̇ veritatē attingere non potuit.
Amor vt in tragedijs inquit ſeneca. nihil aliud eſt niſi vis q̄
dam magna mentis. blanduſqꝫ animi calor. qui iuuēta gig/
nitur. luxu. otio. ⁊ inter leta fortune bona nutritur. Hic men
tem homīs eripit. iudiciū omne peruertit. ſenſum hebetat. a/
nimū extinguit. Nanqꝫ cū mulierē diligis. non in te. ſed in ea
viuis. Quid igiꝶ peius eſt q̄ꝫ viuentē non viuere q̄ꝫ ſenſuꝫ ha
bentem non ſentire. q̄ꝫ oculis perditū non videre. equidem q̄
amat in aliū mutaꝶ virū. nec loq̇tur. nec facit q̄ ante ſolebat
Hinc permeno apud therentium Dij boni q̇d hoc morbi eſt

adeon hoīes īmutarer ex amore vt nō cognoſcas eundē eſſe
·Putat comicus morbū eſſe amorē.nec male putat. nam et
apud macrobiū luxuriā.que vel mater amoris eſt vel filia de
terrimi morbi partē Ipocrates dicit Hic morbus plerūqꝫ
iuuenes aggredit̄.ſed viros quoqꝫ ſeneſqꝫ vexat.tantoqꝫ pe/
riculoſior et riſu dignior eſt.q̄nto ꝑſona que capta ē etate aut
ſciētia cenſet̄ preſtantior.Cū ergo ypolite captus ſis.amori
qꝫ ſeruias.ſcias te morboſum eſſe.ſi morboſus es. liberari
ſtude.nā q̊s morbū patit̄.qui curari nō velit.ſane vt moribꝰ
grauior eſt.acerbior periculoſior.eo morboſi maior ē de ſa/
nitate cura.tua infirmitas magna ē ſic ⁊ cure diligentia ma/
gna Cogita mi ypolite quo in ſtatu es.tu nihil me eſtimas.
quicq̊d tibi eueniat leue ē ſolū ſuꝑ amica anxius es .nō parē
tes.nō neceſſarios.nō benefactores magnifacis.ſolus tuꝰ a
nimus in amica eſt illā amas illā ꝓmoues.illā ſomnias.de il
la cogitas.de illa loqueris de illa ſuſpiras .nihil agas quin
memori i eiꝰ habeas ⁊ ſtulticiā amentiū morbumqꝫ deterri/
mū.an nō eſt petenda cura.quis nō ſanari hoc morbo velit.
Ceterū ad ſalutē tuā hec ſunt neceſſaria ypolite.que ſi feceris
ſanus eris.ſi neglexeris ſepelieris in morbo tuo.nec te quiſ/
q̄ꝫ iuuare poterit Cogita ꝑmū q̄ꝫ remote a p̄ceptis dei receſ
ſiſti.q̊ cū deberes deū ex toto corde diligere. creaturā amaſti
et in ea omnē tuā dilectōeꝫ ⁊ oblectatōeꝫ poſuiſti .Sic eñ fa
ctꝰ es ydoloꝝ cultor.nā q̊ creaturā deo p̄ponit.ydolatra ē ne
gabis te ydolatrā eſſe q̄ſi nō p̄ponis creatori creaturā. At ſi
verū fateri vis plus tuā amicā diligis q̄ꝫ deū.nā q̄ deus mā
dat negligis.poſtergas cōtemnis. que vult amica tua ſūma
cū diligentia curas adimplere.et hoc nempe ē p̄ferre mulierē
deo Heu q̄ꝫ magnū ē maluꝫ.q̄ꝫ periculoſum .q̄ꝫ deteſtabile
creaturā ſic amare vt creatorē puifacias Deꝰ eñ cū eſſes n/
hil te aliq̊d fecit nec te lapidē nec ferrū.nec te gētilē.nec iudeū
ſed hoīem xp̄ianū fecit vt poſſis ſcire diuina ſacramēta.⁊ viā
qua itur ad celum. Ipſe quoqꝫ deus cum ob culpam primi
parētis tu et ceteri homines paradiſum amiſiſtis .naſci pro
te voluit fieri homo capi. cedi. vituꝑari. crucifigi. mori .ac
ſuo te precioſo redimere ſanguine .En q̄ꝫ magna ingratitu/

do ẽ iniq̃tas.bſtanitas.feritas hũc q̃ tanta ꝓ te fecerit ꝓpter
vilem relinquere mulierculam Hoc ſatis te ceteroſqꝫ chriſtia
nos mouere deberet.vt omiſſis amoribꝫ illicitis ſoli deo ſer
uirent. Sed cogita vlterius quid agis mi ypolite.pulchra ti
bi videtur amica tua.nec nõ venuſta ita ꝙ nil ſupra Credis
ne tu ꝙ ipſa ſemper permaneat pulchra Res ẽ forma fugax.
vt inquid tragedus Mulier que hodie formoſa eſt.cras de/
formis erit. Quid tu bona perpetua ⁊ immutabilia pro ca/
ducis tranſitorijs.mutabilibuſqꝫ ꝑmutas Sit vt putas ſpe
ctabili forma mulier Leue hoc bonũ eſt.nihil enĩ forma mu
lieris eſt.niſi moribus ſit adiuta Caſtitas eſt vt habemus a/
pud poetas.necnõ etiam apud ſacram ſcripturam. que pul
chram feminã laudat.non forma Tu non caſtitatem ſeque/
ris.ſed ſolã formã amas Forma enĩ hoc vti flos agri deci/
dit. Roſa mane rubea.ſero langueſcit. Nihil formoſius eſt
virtute atqꝫ honeſtate. Si hãc intuereris. multo tibi formo
ſior videretur q̃ꝫ tua ſit amica Etenĩ nec lucifer nec heſperus
tam decorus eſt ſicut eſt ipſa facies honeſtatis Quã qui re/
linquerit propter mulierem vel feminã exiſtima oro q̃ꝫ ſit de/
litus ⁊ amens Ceterum ypolite vt tecũ non multis vtar.ſed
hec (quã amas) mulier non tua ſola eſt cum plures eam mu
lierem habent.nec ipſa te ſolum amat.ſed alios quoqꝫ amat.
Quid tu in turba vis facere.cogita te iam eſſe in veſpero.iã
ſenem.iam morti proximũ. Vis ne cũ iuuenibus contende/
re.vis cum robuſtis pugnare. Quid tibi in eo pilio queris.ĩ
quo victor ſuccumbis Magna res eſt virum ſenem a iuue/
nibus extorquere mulierem Si tam eſt potens vt extorque
as.quid viciſti cum prelium hmõi ſit vt vincens ſuccumbat
Quid eſt oro mulier niſi iuuentutis expilatrix.virorũ rapi/
na.ſenũ mors.patrimonij deuoratrix.honoris pernicies.pa
bulum dyaboli.ianua mortis.inferni ſupplementũ. Cogi/
ta mi ypolite quot mala per mulieres illas euenerũt.cũ Sa
lomon.cũ holofernes.cum ſampſon ꝑ mulierem decepti fue
rint Non te credas ſic fortem eſſe vt non illudaris. Sed quã
to viris illis debilior es.incautior.imprudentior. tam te ab
eo loco ſemoue.in quo potes decipi.nihil eſt mulieris amor

qui cum peccato eſt. non eſt in muliere ſtabilitas. que nunc te
amat cras alium amabit. ⁊ vna tecum amabit alios. quid tu
hunc amorem exiſtimes qui in plures diuiſus eſt. nulla muli
er tam fixe aliquem amauit que veniente nouo proco nouiſ/
cꝫ vel precibus vel muneribꝫ non mutauerit amorem. Mu/
lier eſt animal imperfectum. variū. fallax. multis morbis paſ/
ſionibuſcꝫ ſubiectū ſine fide. ſine timore. ſine ꝯſtantia. ſine pi
etate. De his loquor mulieribꝫ que turpes admittūt amores
nunꝗ̄ꝫ he ſtabiles ſunt. Nancꝫ vt ſemel a recto tramite receſ
ſerūt iam ſe liberas arbitrantur vt quocuncꝫ velint vagētur
nec amplius vel amici vel mariti timorem habent. Credo eꝗ̄
dem illam coeūdi fetidam voluptatem tibi (qui iam ſenio ex
hauſtus es) parum placere. Nam quid nedum tibi antiquo
iam ⁊ arido. ſed iuueni humecto illa inepta ⁊ ſpurcida volup
tas ꝯferre poteſt. quam mox penitudo ꝯſequitur. an nō mag
na res eſt admonitio illa ac citatio ſiue cōminatio. que poſt
peccatum eueſtigio mentem hominis cruciat. ꝗ̄ꝫ iniquus eſt
homo qui totiens admonitus non quieſcit. qui punitus nō
emendatur. qui correctus non efficitur melior. Quid ille ac/
tus carnalis operatur niſi carnis interitum. Utinam ſolam
carnem interimeret ⁊ non occideret animā. At duo cum in/
uicem coeūt vir atcꝫ femina quaſi duo vaſa teſtea mihi vidē
tur que inter ſe confricantur donec rumpantur ⁊ ad nihiluꝫ
redigantur. Tu tamen non in coitu ſed in viſu ſermonecꝫ for
ſitan oblectaris. quid obſecro in viſu eſt tam pulcri vt nō in
uenias aliquid pulcrius. Pulcritudo quam debemus que
rere in celo eſt. cui nulla poteſt res humana comparari. In il
lis omnis perfectio eſt. mūdana ſemꝑ diminuta ſunt. illa ꝑ/
petua hec caduca. illa fixa hec fluxa Hanc quam tu miraris
formā pullulū quid febris eripiet tibi. aut ſi morbꝫ iſte actu
abfuerit ſenectus non deerit que illam terentem ſuccicꝫ ple/
nam. faciem rugoſam criſpācꝫ reddat. Fient illa que nūc mi
raris membra diſcurſu temporis arida. nigra. ſqualia. feto/
re ac ſpurcicie plena. Nō oculi ſplendorē ſeruabūt. fetebit os
collū incuruabitur. corpus vndicꝫ ſicco ⁊ arido trūco fiet ſi/
mile. Cogita hec ⁊ auerte ſpem. p̊uſcꝫ ſuge ꝗ̄ꝫ priueris. mul

to em̄ melius eſt rem ↄtemnere q̄ȝ perdere. Tam vero de ſer
mone ſuaui dulci placido ꝛ mellifluo quo te dicis oblectari
admodū miroꝛ. Quid em̄ ſermo mulieris in ſe dulce habet.
quid dicit tibi amica. Nempe aut queritˀ. aut ploꝛat. aut mi/
natur. aut tibi inanes fabulas refert. Dicit quid cū vicina fe
cerit. quid ſomniauerit. quot oua gallina peperit. quibꝫ flori
bus ſerta ↄponūtur. Omnis ſermo mulieris de re vana. le/
uiſqȝ eſt in quo qui oblectatˀ ꝛ ipm̄ leuem opoꝛtet eſſe Narrat
tibi nunq̄ȝ ſe cum alio amatoꝛe fuiſſe ꝛ quo pacto iacuerit.
quid doni receperit. quam cenā habuerit. quibꝫ voluptatibꝫ
fuerit vſa. quibꝫ verbis oꝛſa. que res nō gaudiū tibi ſed cruci
atum afferūt. Sed accipe que velis gaudia in ſermone ami
ce. eris ne tam amens rationiſqȝ inops vt nō magis in alicu/
ius docti viri verbis ſermonibuſqȝ leteris. Reſume omnia
ſimul q̄ in amoꝛe ſunt gaudia. rurſuſqȝ tedia Multa iſta pau
ca illa reperies. veraqȝ illius ſententiā dicis vbi parū mellis
in multo felle merſum inquit amoꝛem eſſe Cum ergo ypoli/
to totus amoꝛ de quo loquimur vanus. aſper. amarus. dā/
noſuſqȝ ſit ꝛ hominē moꝛbo grauiſſimo teneat. curandꝫ eſt
vt ab eo libereris. cura autem ea eſt vt menti tue perſuadeas
malum eſſe amoꝛem. Poſt hec declines amice ſermone. oci
um fugias. in negotio ſemper ſis. viros bonos qui te inſtru/
ant ſequeris. nulli ludo nulli ↄuiuio interſis. Si quid largi
ta eſt amica tua abs te abijcias. nihil penes te ſit quod illius
fuerit. Puta illam eſſe nūciū diaboli qui te perdere velit. ſint
in memoꝛia chꝛiſti beneficia que tibi impēdit. Cogita quot
benefacienti pꝛemia in celeſtibꝫ ſedibꝫ. et quot malefacienti
ſupplicia apud inferos pꝛeparata ſunt. cogita dies tuos aſſi/
due fieri bꝛeuioꝛes. inſtareqȝ ſemper vltimū. cogita quia irri/
ſui eſt qui amat. ꝛ pꝛeſertim vir ego maturus. cogita inſtabi/
lem mulieris animū. cogita perditiōem tempoꝛis quo nihil
eſt pꝛecioſius. cogita diſſipationem bonoꝛū. percogita vitaȝ
quam viuimus bꝛeuiſſimam in hoc ſeculo. q̄ȝuis voluptati
bus ſit dedita et in alio mūdo quem inquirimus nullum eſſe
vite finem. Hec ſi tecum ſedule cogitaueris pꝛeceptaqȝ iſta
tenueris. amoꝛem quo cruciaris a te bꝛeui tempoꝛe relega/

bis. virumqꝫ alium te preſtabis. deo gratum celoqꝫ dignum Vale. Hec habui que nūc raptim contra amorem dicerem al's vbi ocium fuerit pluribꝫ te admonebo. Iterum vale. et quod tibi damno eſt auertere ſtude. Ex vienna ſecūdo kalendas Januarij. Anno domini Milleſimoquadringēteſimo quadrageſimotercio

Finit amoris remedium

Pij pontificis maximi ad Karolū cyprianum epiſtola reuocatoria de amoris remedio feliciter incipit

Ractatum de amore olim ſenſu pariterqꝫ etate iuuenes cum nos ſcripſiſſe recolimus Karole fili dilectiſſime. penitentia immodica pudorqꝫ ac meror animū noſtrum vehementer excruciant. quippe qui ſciamus. quiqꝫ proteſtati expreſſe fuimus duo contineri in eo libello apertam videlicet. ſed heu laſciuam nimis prurientemqꝫ amoris hiſtoriam .et morale quod eam conſequitur edificans dogma. Quorum primum fatuos atqꝫ errantes video ſectari q̄ꝫ plurimos. Alterum heu dolor pene nullos. Ita impravatuꝫ eſt atqꝫ offuſcatum infelix mortalium genus. De amore igitur que ſcripſimus olim iuuenes contemnite o mortales atqꝫ reſpuite. ſequimini que nunc dicimus. ꝛ ſeni magis q̄ꝫ iuueni credite. Nec priuatum hominem pluris facite q̄ꝫ pontificem. Eneam reijcite Pium ſuſcipite. Illud gentile nomen parentes indidere naſcenti. hoc chriſtianū in apoſtolatu ſuſcepimus. Porro ſi queꝫ deſcripſimus curiali lucreſieqꝫ amorem deuoti vt accepimus o miſeri. o inſipientes perlegitis huc propentius iamiam accedite. quādo quidem nō duoꝝ modo ſed omniū amorem. imo vt poete fingunt deum amoris cupidinē quāto valemus ingenio. quāto poſſumus artificio deſcribemus. ſi artē queritis o ſcriptoꝝ noſtroꝝ curioſi lectores plus artis ꝑfecto hic q̄ꝫ ibi reperietis. Si fructuꝫ ſi ꝯpendiū ſi ornatū hic totus eſt fructus. ꝯpendium totū. De ornatu aliorum detur iudicium.